Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserţiunĭ

Un şir garmond: o dată 14 fil., a doua óră 12 fil., a treia óră 10 fil., şi de fiesce care publicaţiune timbru de 60 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacţiunea şi Administraţiunea **Unirii**« în Blaş.

Anul X. | Blaş 24 Martie 1900. | Numĕrul 12.

„Rĕscóla din Blaş.“

Nicĭ maĭ mult, nicĭ maĭ puţin: *rĕscólă*.

Aşa numesce o fóe magiară „Magyar Szó“, peregrinajul nostru la Roma.

Şi după fóea numită pornesc şi alte foĭ şi umplu lumea de strigăte în potriva nóstră şi ne presintă ca pe nisce trădătorĭ aĭ patrieĭ.

Şi cu atâta nu se mulţumesc. Se acaţă de persóna mitropolituluĭ nostru şi îl presintă ca pe capul tuturor relelor, ca pe inimicul statuluĭ.

Involuntar ţi-se înfăţişéză în memorie povestea lupuluĭ şi a mieluluĭ.

Bietul miel s'a dus şi el să bea apă din rîuleţ şi lupul de la deal l-a înhăţat, că de ce îĭ turbură apa.

Că, vedĭ Dómne, ce s'a întîmplat?

Sfîntul Scaun Apostolic al Romeĭ a primit cu refus rugarea peregrinilor rutenĭ din Ungaria pentru întroducerea liturgieĭ magiare şi ĭ-a dat episcopuluĭ Vályi o lecţie, cum a şi meritat-o.

Foile magiare s'aŭ înfuriat pentru acest nesucces. Şi acum cine pórtă vina?

Mielul, bietul de el.

Adecă noĭ sîntem de vină. Noĭ carĭ stăm la vale şi bem, ce ne maĭ lasă lupul din deal.

Eĭ bine, ar trebui să rîdem, dacă n'ar fi lucrul aşa de trist.

E adecă trist peste mĕsură, cum o presă, care pretinde a servi interesele statuluĭ, se dimite la atacurĭ aşa de violente faţă de o biserică, faţă de o naţionalitate.

Pentru că dacă de noĭ ar fi numaĭ vorba, calea-valea. Bag-sama partea nóstră e să fim huliţĭ şi batjocoriţĭ.

Dar ca pentru noĭ să fie batjocoriţĭ şi alţiĭ, în special mitropolitul nostru, asta tot nu e admisibil, nu e iertat.

Scriŭ adecă foile magiare, că mitropolitul Mihályi a pus la cale refusul dat de Sfinţia Sa Papa, peregrinilor rutenĭ.

Noĭ nu sîntem autorisaţĭ a vorbi în numele nimĕruĭ, dar pe cât noĭ cunóscem împrejurările, apoĭ nicĭ nu i-s'a dat prilej mitropolituluĭ nostru, de a se amesteca în lucrul acesta.

Prin urmare scorniturĭ de alianţă între mitropolitul nostru şi între cercurile bisericescĭ rutene de la Lemberg pot să provóce numaĭ suris compătimitor.

Că ceĭ de la Lemberg vor fi lucrat, ca să nu se concédă rutenilor din Ungaria limba liturgică magiară, asta o credem şi o găsim şi natural. Eĭ adecă în magiarisarea rutenilor din Ungaria vĕd un pericol naţional, decĭ vor fi lucrat, ca să impedece acest periclu.

Apoĭ că noĭ am fi contribuit la primirea ce li-s'a făcut rutenilor la Roma, asta credem, că nicĭ foile carĭ o scriŭ nu o cred.

Spre liniştirea lor înse trebue să le declarăm, că nicĭ Sfinţia Sa Papa, nicĭ cardinalul Rampolla, nicĭ alţĭ dignitarĭ înalţĭ a Scaunuluĭ Apostolic, nu cetesc „Unirea“. Şi dacă ar ceti-o, credem, că în resolvarea cestiunilor marĭ bisericescĭ tot nu ar proceda după scrisele nóstre.

De ce dar supĕrarea cea mare? De ce sîntem numiţĭ revoluţionarĭ?

Pentru că vedĭ Dómne, şi noĭ voim să mergem în peregrinaj la Roma.

Peregrinajul acesta, zice „Magyar Szó“, e o făţişă rĕscólă contra ideeĭ de stat magiar, contra naţiuneĭ magiare.

De ce? Pentru că scopul acestuĭ peregrinaj este a demonstra contra liturgieĭ magiare.

De unde o sciŭ asta domniĭ de la numita fóe?

De la noĭ nu, pentru că noĭ asta n'am zis'o.

N'am zis'o, pentru că aşa ceva nicĭ prin gând nu ne-a trecut.

Noĭ cu peregrinajul nostru nu urmărim nicĭ un scop politic.

Dacă am urmări scopurĭ politice, atuncĭ n'am sci, ce însémnă un peregrinaj, şi atuncĭ am cădé în greşéla, în care aŭ căḑut ruteniĭ şi ne-am espune la un refus, de care bogată parte aŭ avut ruteniĭ.

Dacă S. Scaun n'a permis rutenilor, ca să facă politică, nicĭ nóuĕ nu ne va concede să facem. Şi noĭ atâta tact avem, atâta bunăcuviinţă scim, ca să nu facem

Feuilleton.

Un vis ciudat.

— *de Mark Twain.* —

Alaltă ierĭ nópte am avut un vis interesant. Par-că şedeam cufundat în gândurĭ pe treptele uneĭ case. Nu eram în ceva oraş maĭ însĕmnat. Era nópte între 12 şi 1. Timpul era escelent şi aerul plin de mirosurĭ balsamice. Nu se auḑia nicĭ o vóce omenéscă, nicĭ macar un tropot de paşĭ. Nicĭ un sgomot de orĭ ce fel. nu conturba liniscea de mormînt, ce stăpânia. numaĭ lătratul surd al unuĭ câne se auḑia în depărtare şi rĕspunsul şi maĭ slab al altuia şi maĭ depărtat.

De o dată auḑiĭ pe stradă un sgomot ca de óse. credeam că sînt nesce castagnette pe carĭ le va fi folosit cineva care va fi făcut unde va vre o serenadă. În clipa următóre înse. vĕḑuĭ grăbind pe dinaintea mea cu paşĭ maiestaticĭ un schelet fórte înalt. care avea pe cap ceva formă de capuţin şi era îmbrăcat cu un linţoliu sdrenţos şi putreḑit. a căruĭ petece îĭ atârnaŭ de cóste. Scheletul se fîştică repede pe dinaintea mea şi dispăru în întunecimea nopţiĭ. El purta pe umerĭ un cosciug stricat şi ros de viermĭ şi în mână avea un pachet cine scie cu ce.

Vĕḑindu-l mĭ-am esplicat în dată ce a pricinuit sunetul de maĭ înainte: era sgomotul produs de ósele de la închieturĭ şi de la mânĭ, carĭ cum fugea el să loveaŭ de cóste.

Trebue să recunosc. că vedenia acésta m'a surprins. Înainte de ce înse mĭ-aşĭ fi ordinat gândurile şi mĭ-aşĭ fi făcut observările asupra acesteĭ apariţiunĭ. cugetând că ce póte să însemne. auḑiĭ apropiindu-se al doilea schelet, — îl cunosceam de pe sgomotul ce'l făceaŭ óşele — Acesta avea pe umerĭ dóuĕ din treĭ părţĭ a unuĭ cosciug ér subsuóră câte va scândurĭ de la căpătîiŭ şi de la picióre.

Mi se deşteptă dorinţa de a-l vorbi. când étă'l întors spre mine şi privindu-mĕ cu afundele-ĭ orbite şi surîḑindu-mĭ cu bărbia ieşită în a fară. Când l'am vĕḑut. am gândit că tot va fi maĭ bine dacă îĭ voiŭ da pace şi nu'l voiu reţine.

De abia dispăru şi acesta. şi étă din umbra nopţiĭ apăru un al treilea. Acesta era îndoit sub greutatea unuĭ monument şi trăgea după el de o funie un cosciug ca vaĭ de el. Ajungĕnd aprópe de mine, mĕ privi fix câte va clipite, se întórse apoĭ şi îmĭ zise: „Ajuţi-mĭ, să le pun acestea aci jos!“

Ĭ-am ajutat de şi-a aşeḑat jos piatra pe care era inscripţia „John Baxter Copmanhurst“ şi ca data morţiĭ: „Maiŭ 1839.“

Mortul se aşeḑă jos lângă mine şi-şĭ şterse de sudorĭ osul frontal şi marile-ĭ fălcĭ, să vede, că numaĭ din dedare. căcĭ n'am băgat de loc în samă, că dór ar fi asudat.

„E rĕŭ, rĕŭ de tot!“ zise el trăgêndu-şĭ pe sine rĕmăşiţa de linţoliu şi răḑimându-şĭ gânditor fălcile în mânĭ. Apoĭ aşeḑîndu-şĭ piciorul stîng pe genunchĭ începu distras a-şĭ scărpina oul piciorului cu un cuiŭ scos din cosciug.

„Ce-ĭ rĕŭ, prietine?“

„Tóte. tóte. Maĭ că-mĭ vine să doresc, că ar fi fost maĭ bine să nu maĭ fi murit!“

„Pentru Dumnezeŭ. cum vorbescĭ? Cuvintele tale mĕ surprind. Ţi-a mers rĕŭ unde va, îţi lipsesce dóră ceva? vorbesce!“

lucrurĭ, ce nu se unesc cu natura actuluĭ, ce voim a sevârşi.

Noĭ n'am zis decĭ, că urmărim scopurĭ politice cu peregrinajul nostru şi acum declarăm, că nu urmărim absolut nicĭ un scop politic. Scopul nostru este pur şi simplu, ca să urmăm chemăriĭ Sfintuluĭ Părinte, care în acest an ĭubilar a învitat tóte popórele la eterna cetate şi să reînoim legăturile acele de credinţă şi de dragoste cătră Scaunul fericituluĭ Apostol Petru. ce înainte de acésta cu 200 anĭ le-aŭ încheiat Părinţiĭ nostri.

A face acésta să nu ne fie ĭertat şi nóuĕ? Orĭ a face acésta însémnă tradare de patrie?

Atuncĭ de ce nu strigă foile şi în contra primateluĭ, care la 24 Aprilie va porni cu credincioşiĭ sĕĭ la eterna cetate?

„Magyar Szó" scim, că şi pe dînşiĭ ĭ-ar opri. După fóea acésta mântuirea patrieĭ nóstre ar fi asigurată, dacă ne-am face cu toţiĭ calvinĭ. Dar celelalte foĭ ar putĕ să fie ceva-şi maĭ precaute întru a publica orĭ ce află în „Magyar Szó".

Şi încă una.

Să bagă tótă vina mitropolituluĭ nostru pentru cele ce să publică în fóea nóstră.

Noĭ am maĭ declarat şi declarăm din noŭ, că mitropolitul nostru nu are de a face absolut nimic cu fóea nóstră. Nu sintem nicĭ fóe oficiósă, nicĭ semioficiósă. Fóea e întreprindere absolut privată şi pentru cele cuprinse în fóe rĕspund numaĭ ceĭ ce scriŭ.

E prin urmare neĭertat şi necuviincios a arunca vina pentru cele publicate în „Unirea" asupra altora, şi cu atât maĭ puţin asupra mitropolituluĭ nostru.

Asta ar trebui s'o ĭea fiesce cine spre cunoscinţă.

Şi cu atâta am fi isprăvit cu foile. Dacă vor voi să ĭea act de aceste declaraţiunĭ, bine! Ar fi şi cu dreptate şi cu omenie.

Dacă nu vor lua act, şi aşa va fi bine. Numaĭ atuncĭ să se scie, că ceĭ ce fac tot nĕcasul în ţéră, ceĭ ce învrăjbesc pe cetăţeniĭ patrieĭ, sînt ziarele acele, a căror principiŭ este: calumniare audacter — semper aliquid haeret.

În colo cu alarmul sĕŭ „Magyar Szó" a făcut peregrinajuluĭ nostru un reclam, pe care noĭ nu îl puteam face. Ómeniĭ nostri de bine după atacul acesta se vor grupa şi maĭ tare în jurul nostru, ca să dăm dovadă rĕuvoitorilor nostri, că sîntem bunĭ cetăţenĭ, bunĭ creştinĭ şi ómenĭ culţĭ, carĭ dreptul nostru nu-l dăm, dar nicĭ de ce este al altuia, nu ne atingem.

Lupul de la deal urle. Noĭ nu-ĭ vom turbura apa.

Spre vechiul ideal. — După o luptă zădarnică purtată multă vreme, în potriva religiuneĭ creştine, acum în préjma véculuĭ al XX. lumea cultă se vede nevoită a se reîntórce éră-şi spre vechiul ideal.

Progresele sciinţelor şi zilnicele descoperirĭ aŭ întărit în ómenĭ convicţia, că numaĭ în religia creştină pot afla deplină mângâiere şi rĕspunsul la feluritele întrebărĭ rĕmase fără rĕspuns.

Dăm în următórele, după escelentul ziar „România Jună", închierea uneĭ conferinţe, ţinute zilele aceste de savantul academician francez Ferdinand Brunetière, în care se ocupă chiar cu acéstă chestie atât de mult discutată.

„Vóuĕ tinerilor, carĭ întraţĭ în vălmăşagul vieţiĭ, zice d. Brunetière, vi-se va spune că între progresul civilisaţieĭ saŭ al sciinţiĭ moderne şi între învĕţăturile religieĭ, este nu numaĭ oposiţiune saŭ contradicţiune, dar chiar discordanţă şi incompatibilitate. Să nu credeţĭ asta!

„Aţĭ învĕţat geometrie, nu-ĭ aşa?

„Când raḑa unuĭ cerc se măresce, curba sa cuprinde în aceea-şĭ mĕsură lucrurĭ tot maĭ diferite, maĭ noĭ şi maĭ neaşteptate, dar centrul rĕmâne în tot de una acela-şĭ!

„Aţĭ învĕţat şi puţină botanică.

„În tot de una stejarul va rĕsări din ghindă şi orĭ cât de adânc îşĭ va înfige rădăcinile în pămînt saŭ orĭ cât de sus îşĭ va înălţa culmea spre cerurĭ, raportul între măreţul arbore şi între umilul germene din care a rĕsărit nu este tot de una acela-şĭ?...

„Ast fel se îndeplinesce progresul, sub suveranitatea dogmelor nestrămutate, identice în tóte timpurile şi pe carĭ autoritatea tradiţiuneĭ nu le stingeresce ci dimpotrivă le favoriséză.

„Dogmele sînt astăzĭ ceea ce eraŭ ĭerĭ, vor fi mâne ceea ce sînt astăzĭ. Numaĭ omenirea trăesce şi se schimbă. Unul din termeniĭ raportuluĭ trece, cel alalt înse rĕmâne.

„Şi fiind că astăzĭ, sfârşesce d. Brunetière, libĕr-cugetătoriĭ n'aŭ găsit nimic alt ceva maĭ bun de făcut de cât să „laiciseze ideile creştine", ceea ce de alt fel a fost unicul lor progres, e necesar ca adversariĭ lor să „catoliceze tóte progresele civilisaţieĭ şi ale cugetăriĭ moderne".

Széll şi gazetariĭ ungurĭ. — Asociaţia jurnaliştilor din Budapesta a ţinut Lunĭ masă festivă, în onórea libertăţiĭ de presă, câştigată înainte cu cincĭ zecĭ şi doĭ de anĭ. Cu acéstă ocasiune a rostit vorbire de deschidere preşedintele asociaţieĭ, gazetarul şi deputatul Vészi Jozsef, aclamând pe M. Sa Monarchul. Adevĕratul discurs festiv l-a rostit apoĭ

„Ce-mĭ lipsesce? dar uite acĭ: linţoliul — rupt, monumentul — sfirmat, cosciugul — stricat, tot ce am avut şi eŭ, se nimicesc vĕḑînd cu ochiĭ, — şi tu tot mĕ maĭ întrebĭ, că ce îmĭ e? Fulger şi trăsnet!

„Linişceşte-te, linişceşte-te! e drept, că-ĭ rĕŭ, fórte rĕŭ, dar mie mi-se împare, că în posiţia în care escĭ acuma, prea mult pond puĭ pe ast fel de lucrurĭ."

„E drept, onorabile, că pun mare pond. Ambiţia-mĭ e rănită, comoditatea restrinsă — nimicită, aşĭ putea zice. Vreaŭ să-ţĭ esplic posiţia mea şi încă ast fel, ca s'o înţelegĭ," zise sermanul schelet, împingĕndu-şĭ capuţiul îndĕrĕt, ca şi când ar vrea să se pregătéscă de luptă, şi prin aceea dându-şĭ involuntar un aspect vesel şi sĕrbătoresc, carele de fel nu se potrivia cu caractĕrul serios al posiţieĭ sale de viéţă — dacă mi-e permis să mĕ esprim ast fel — şi era în contrast cu trista sa disposiţie.

„Continuă," ziseĭ.

„Eŭ locuesc în sĕrăcăciosul şi vechiul cimiter, maĭ sus cu câte va strade de la tine; dar écă, veḑĭ, mi se va desface şi sgârciul acesta! — şi dacă aĭ la tine o bucată de spargă, fi bun şi légă capĕtul cósteĭ a treia de şira spinăriĭ, de şi o bucată de sîrmă de argint ar fi maĭ bună, maĭ durabilă şi maĭ frumósă — când trebue să te gândescĭ, că ast fel te desfacĭ în zdremţe şi bucăţĭ, singur numaĭ din causa nepăsăriĭ şi negligenţiĭ urmaşilor tăĭ!"

Şi sĕrmanul schelet crînţăni din dinţĭ ast fel, în cât mĕ înfioram.

Cum am zis, locuesc în vechiul cimiter, şi încă de 30 anĭ; dar cum îţĭ spun, lucrurile s'aŭ schimbat, de când am aşeḑat acolo acest corp ostenit şi l'am întins pentru somnul cel vecinic cu simţĕmîntul plăcut de a fi isprăvit pentru tot de una cu mânia şi nĕcazul, cu frica şi cu desperarea. Cu multă îndestulire ascultam la lucrul ciocluluĭ, de la prima până la ultima aruncătură de pămînt pe sicriul meŭ. Era încântător sgomotul căderiĭ pămîntuluĭ! Aşĭ vrea, să poţĭ face şi tu în nóptea asta o încercare!"

Şi cu o plesnitură clănţănitóre a mâneĭ sale osóse, mortul mĕ trezi din visurile mele.

„Da, ĭubite, înainte cu 30 anĭ m'am culcat acolo, şi eram fericit. Atuncĭ cimiterul era aşezat a fară la ţară — a fară în pădurile înflorite şi înverzite, ér vîntul leneş şoptea cu frunzele, veveriţele îşĭ făceaŭ de-asupra şi împrejurul nostru săriturile lor aeriane, micile animale tîrîtóre ne cercetaŭ şi paserile împleaŭ cu musică singurătatea liniscită. Ha, pe atuncĭ aĭ fi dat bucuros zece anĭ din viéţa omenéscă, ca să fiĭ mort! Totul era frumos şi plăcut. Eŭ mĕ aflam în vecinătate bună, pentru că toţĭ morţiĭ ce locuiaŭ în apropierea mea, aparţineaŭ celor maĭ distinse familiĭ din oraş. Urmaşiĭ nostri păreaŭ a ţinea fórte mult la noĭ. Mormintele ne eraŭ păzite cu cea maĭ mare îngrijire; îngrăditurile fără nicĭ o scădere; scândurile de la căpĕtéiŭ eraŭ colorate saŭ alb spoite şi în dată ce îşĭ pierdeaŭ colórea s'aŭ începeaŭ a putreḑi, eraŭ înlocuite cu altele; ómeniĭ se îngrijaŭ ca monumentele să stea oblu, stachetele neatinse şi lucióse; trandafiriĭ şi alte tufişe să fie retezate; cărările curăţite şi presărate cu nisip. Dar acele zile frumóse aŭ trecut. Urmaşiĭ ne-aŭ uitat. Nepotul meŭ locuesce într'o casă splendidă, care a fost zidită cu banĭ câştigaţĭ de mânile mele — şi eŭ dorm într'o gropă părăsită, năpădită de vermĭ, carĭ îmĭ rod linţoliul spre aşĭ face cuiburĭ dintr'însul! Eŭ şi diferiţĭ alţĭ amicĭ, carĭ zac lângă mine, am pus bază şi am asigurat starea înfloritóre a acestuĭ oraş frumos, ér urmaşiĭ nostri trufaşĭ ne lasă să putredim într'un cimiter dărîmat, pe carele veciniĭ îl blastĕmă şi străiniĭ îl batjocuresc.

Acum fă deosebire între trecut şi present. Acum: mormintele nóstre sînt tóte scufundate; scândurile de la căpĕtîiŭ sînt putrede şi rĕsturnate, stachetele se clătină în cóce şi în colo, monumentele se plécă ostenite într'o lature; decoraţiunea lipsesce cu totul; — nicĭ trandafirĭ nicĭ alte tufişe nicĭ cărărĭ presărate cu nisip; chiar şi palanul de scândurĭ, care părea că voesce a ne apĕra contra animalelor, s'a scufundat aşa de adînc, în cât atîrnă preste stradă, arĕtând numaĭ esistenţa tristuluĭ loc de odihnă şi făcĕndu-l şi maĭ mult de batjocură. Acum nu maĭ putem ascunde în pădure sĕrăcia şi zdremţele nóstre, căcĭ oraşul şi-a întins departe braţele sale vesceḑitóre, luându-ne şi pe noĭ în sînul sĕŭ şi tot ce a

Jókai, vorbind despre presă. A luat de nou cuvîntul Vészi József, pentru a saluta în numele preseĭ pe ministrul-president Széll. S'a sculat acum Széll şi a rĕspuns. Constată, că presa e mare putere şi póte produce marĭ efecte; dar motivele acestor efecte ar trebui să fie scóse tot de una dintr'un singur isvor: din al adevĕruluĭ. Resultate marĭ, adevĕrat triumf, se póte câştiga numaĭ *„propagând adevĕrul"*.

Nu scim dacă Széll a accentuat din adins saŭ numaĭ din întîmplare *isvorul* din care are să se inspire gazetariĭ — un isvor atât de puţin băgat în samă de chiar gazetariĭ ungurĭ.

Colonisările. — După informaţiunile luĭ „Pesti Napló", organ ce stă destul de aprópe de cercurile maĭ înalte, ministrul de agricultură, Darányi, s'a apucat deja de realisarea planurilor de colonisare. În numĕrul de Dumineca numita fóie scrie:

„Ministrul de agricultură Darányi a cumpĕrat de la capitulul Cenadului 4707 jugĕre pămînt în Stáncsofalva, unde vor fi colonisate 160—170 familiĭ (unguresci). Tot pentru scopurĭ de colonisare aŭ fost stîrpite în comitatele Timiş şi Caraş-Severin 3700 jugĕre de pădure. În Apatin, cea maĭ nouă colonie, s'aŭ clădit deja până acum 80 de case. Preţul unuĭ loc de câte 20 jugĕre este 4000 coróne, care sumă în timp de 50 anĭ colonistul are s'o plătéscă pe lângă percente de 4 la sută.

„La T.-Recaş s'aŭ colonisat deja 234 familiĭ, carĭ în preţ de cumpĕrare aŭ plătit 185.600 coróne. Tot acolo pot să se aşeze încă vre-o 230 familiĭ.

„Ministrul de agricultură a înfiinţat în tóte coloniile: gospodăriĭ de model, şcolĭ de repetiţie şi însoţirĭ de credit. Unele din aceste coloniĭ tinere sînt atât de desvoltate, ca, de pildă, în Vadászerdő, în cât coloniştiĭ pe cale socială şi-aŭ înfiinţat acolo un internat, care este subvenţionat acum şi din partea ministruluĭ de agricultură.

„În acest internat sătesc Româniĭ şi Germâniĭ din împrejurime îşĭ trimit copiiĭ la şcóla de stat, ca să înveţe limba ungurésca".

Biserica în periclu. — Protestanţiĭ favoriţiĭ puteriĭ de stat, puterniciĭ părtinitorĭ aĭ aducereĭ legilor politice bisericescĭ, nu sunt mulţămiţĭ. Eĭ strigă în gura mare, că biserica li este în pericul. O zice acésta Zsilinszky Mihály în „Evang. egyház és Iskola". El se tângue, că la fundaţiunile făcute la universităţile din străinătate pentru teologiĭ magiarĭ (protestanţĭ) abia se află concurenţĭ, şi, pe cum scrie „Magyar Szó" de interes maĭ mare e închiarea articoluluĭ scris de Zsilinszky. El termină: „Décă a-şĭ avé bucin atât de puternic, a căruĭ sunet să pătrundă la sufletul fie căruĭ coreligionar al mieŭ î-aşĭ striga: Luaţĭ séma biserica e în pericol, se ne îngrigim în primul rênd a cresce apostolĭ". Dl. secretar de stat în ministeriul de culte şi instrucţiunea publică Zsilinszky M. dă alarmul, că pericule ameninţă biserica protestantă, maĭ ales fiind că nu are ministri, păstorĭ sufletescĭ. Causa, că tineriĭ nu paşesc pe acéstă carieră, e a se căuta mare parte în stările create prin introducerea legilor politice bisericescĭ, ele aŭ restrins cercul de competenţă şi prin acésta şi auctoritatea şi venitele cleruluĭ. La crearea acestor stărĭ aŭ contribuit în primul rênd protestanţiĭ, şi precum se vede eĭ aŭ să sufere maĭ amar urmările şi să-şĭ vedă biserica ameninţată cu perire din partea indiferentismuluĭ religios, neconfesionalismuluĭ şi nazarenismuluĭ. Biserica vĕ este în pericol, fiind că cu falsul liberalism aţĭ adus pericole asupra eĭ.

Bunăcuviinţă ungurésca. — Pentru ca cetitoriĭ noştri să-şĭ facă idee, cât de vrăşmăşesce s'aŭ năpustit ceĭ de la „Magyar Szó" (organul luĭ Bánffy. Red.) asupra Mitropolituluĭ şi asupra nóstră, citâm câte va pasage din articolul intitulat „A lázadó érsek" (Mitropolitul revoluţionar). Articolul a apărut în numĕrul de Duminecă al numiteĭ foĭ, şi câte va pasage din el ne vor servi drept modele de bunăcuviinţă — ungurésca.

„Nu ne lăudăm, că am ridicat vĕlul de pe agitaţia contra statuluĭ şi a naţiuneĭ magiare, agitaţie, în fruntea căreia stă Victor Mihályi mitropolitul din Blaş. Dór nicĭ nu era ce să descoperim *Domnul* Mihályi (Stil cuviincios! Red.) îşĭ adună ómeniĭ cu o franchéţă neruşinată (szemérmetlen nyiltsággal) la sunetul dobeĭ şi a trimbiţeĭ, adună peregriniĭ, carĭ se duc în Roma cu scopul graţios, ca să atragă şi pe Sfîntul Părinte în complotul lor îndreptat în contra limbeĭ şi a naţiuneĭ magiare.

„Nu are ministru de instiţie procuror regesc care să facă pentru acésta proces de presă „Unireĭ", care este fóea oficiósă a mitropolieĭ din Blaş? (?! Red.)

„Nu are ministrul de interne organe de disciplinare, *ca să-l înveţe mores pe mitropolitul*, care pune la cale revoluţia sub masca peregrinajuluĭ evlavios, şi să oprésca acest abus al dreptuluĭ de a pune la cale adunărĭ?

„Şi, în fine, nu are ministrul preşedinte autoritatea şi tăria de a desarma prin nunţiul apostolic mişcarea trădătóre de patrie, care se laudă cu simpatia şi părtinirea Sfîntuluĭ Părinte?"

Articolul se încheie ast fel:

„Étă, revoluţia e atât de temerară, în cât cuteză a se organisa publice. Pentru o ast fel de *neruşinare* (arczátlanság) ar trebui aplicată pedépsa cu loviturĭ de sbiciŭ, *şi încă în mijlocul tĕrguluĭ.*"

Reproducênd aceste producte ale luĭ „Magyar Szó", cerem scuzele cetitorilor noştri pentru revoltarea celuĭ maĭ elementar simţ de bunăcuviinţă, ce am desceptat-o în dînşiĭ prin traducerea acestor şire. Cu tótă revolta acésta, credem, a nu fi făcut muncă zădarnică, când avem prilej de a presenta un mic specimen de bunăcuviinţă şi obiectivitate ungurésca, chiar şi când e vorbă de cel maĭ înalt dignitar bisericesc al nostru!

Budgetul ministerului de culte şi instrucţiunea publică. — Când cu desbaterea budgetuluĭ ministeriuluĭ de culte şi instrucţiunea publică, părinţiĭ patrieĭ s'aŭ îngrigit cu multă precauţiune, ca nu cumva să se ţină cont şi de naţionalităţĭ, carĭ — orĭ ce s'ar zice — contribuesc şi ele în aceeaşĭ proporţie în visteria ţeriĭ cu rodul osteneleIor lor. Deputatul Lehoczky a recomandat atenţiuneĭ camereĭ pe Slovaciĭ din nordul Ungarieĭ „carĭ trebue ţinuţĭ pentru patriotismul maghiar", deputatul Boda V. face imputărĭ guvernuluĭ pentru propunerea limbeĭ germâne în şcólele maghiare şi Komyathy — maĭ ales acesta din urmă a ţinut o adevĕrată filipică în contra bietelor naţionalităţĭ. Să citâm însă câte-va pasage ca să vedem, cum contempléză deputatul Kossuth-ist situaţia.

„Periculul eminent stă, zise K, în progresul Românilor. S'o rupem o dată cu presupunerea, că păşirea, sporirea şi crescerea intelectuală a Românilor numaĭ pe cale administrativă se póte stavili. Cestiunea română nu e o cestiune mică; valahimea e azĭ o mare putere faţă cu noĭ şi în paguba nóstră. Pe când la finea véculuĭ al 17-lea Iesuiţiĭ Baranyi şi Heveni aŭ conscris total numaĭ 200.000 Românĭ, azĭ numĕrul lor aicĭ e de 2.600.000. Chiar şi numaĭ massa acésta de popor trebue să ne pună pe grijĭ, dar dacă vom cumpăni, că din punct de vedere cultural, ce progrese uriaşe fac Valachiĭ? Eĭ aŭ o mare putere spirituală. Româniĭ şĭ-aŭ însuşit şi sciinţele şi cu ajutorul sciinţeĭ aŭ falsificat (?) istoria. Dacoromânismul a întrat în sângele poporuluĭ de rênd, care crede, că e urmaşul glorioşilor Românĭ; de la nascere copilul n'aude alta, de cât că pămêntul acesta este al luĭ, Magiariĭ numaĭ l-aŭ răpit de la străbunĭ... După cultură, Româniĭ aŭ pus mâna pe averĭ şi e fapt, că rassa magiară se află tocmaĭ pentru acésta în mare pericul. Trebue căutate mijlócele şi căile, ca să scăpâm naţia magiară de acest pericul.

„Legea permite înfiinţarea de preparandiĭ. Eĭ bine, pot să esiste preparandiĭ susţinute de confesiunĭ, dar e absolut necesar, ca cel puţin cualificaţiunea, ce se câştigă în

---

maĭ rĕmas din sĕninătatea bĕtrânuluĭ nostru locaş de odihnă se mărginesce la grupa arborilor, carĭ sătuĭ fiind de viéţa de oraş, staŭ cu picióreIe lor în sicriele nóstre, privesc în depărtarea negrósă, şi doresc, să fie acolo. Da, îţĭ spun, este infam!

„Acum veĭ înţelege, cum staŭ lucrurile. Pe când urmaşiĭ noştri din oraş trăesc bine din baniĭ noştri, noĭ trebue să luptăm amar, ca să ne putem ţiné la olaltă căpăţînile şi ósele. În cimiterul nostru nu este nicĭ un mormînt, care să nu aibă vre o spărtură — nicĭ unul! De câte orĭ plouă nóptea, trebue să eşim a fară din grópă şi să stăm stărciţĭ pe ramurile arborilor, — şi nu arare orĭ am fost de o dată treziţĭ din somn prin apa rece, ce ne picura pe grumazĭ. Atuncĭ, îţĭ spun, pretutindenĭ se ridică vechile mormînturĭ, monumentele se rĕstórnă şi tóte scheletele îşĭ iaŭ tălpăşiţa, ca să-şĭ capete un locşor pe vre un arbore! Dómne, dacă într'o ast fel de nópte aĭ fi trecut pe acolo după mezul nopţiĭ, aĭ fi putut vedé şi câte cincĭ-spre-zece de aĭ noştri stând pe un ram, pe când membrele nóstre clănţăneaŭ măhnite şi vîntul ne şuera prin cóste! Prea a dese orĭ stam acolo stărciţĭ câte 3—4 óre, apoĭ ţapenĭ, somnuroşĭ şi îngheţaţĭ ne împrumutam unul altuia căpăţînile, ca să scótem apa din morminte. Dacă vreaĭ să te uiţĭ în gura mea, veĭ putea vedea cât îmĭ este de încărcată căpăţina cu pămînt uscat — ah, cât îmĭ este de greŭ şi de tulburat câte o dată capul din causa acésta! Da amice, a dese orĭ dacă aĭ fi trecut pe acolo chiar înaintea revĕrsatuluĭ zileĭ, ne-aĭ fi vĕdut cum goleam mormintele de apă şi ne întindeam linţoliile pe gratiĭ, ca să se usce.

(Va urma.)

ele, să fie în mâna statuluĭ. Stăm trist şi pe terenul şcolilor civile superióre şi de fete. Şcóla de fete cresce pe mama magiară, de nu vom avé ast fel de şcolĭ. magiarimea se va nimici. Românii înfiinţéză mereŭ şcolĭ de fete superióre, în care limba de propunere e curat română."

După aceste îşĭ varsă amarul asupra legeĭ de „Kisdedov"-urĭ, care nu s'a esecutat şi în deosebĭ asupra şcólelor din Braşov şi Beiuş. În sfîrşit atrage atenţiunea guvernuluĭ asupra activităţiĭ mitropoliţilor Mihályi şi Meţianu . . . .

Tóte aceste sînt bune şi frumóse.

E frumos maĭ ales, când părinţiĭ patrieĭ privesc cu îngrigire la pericolul ce are să se reverse asupra patrieĭ din şcólele ridicate şi susţinute din ostenéla naţionalităţilor. şi din atitudinea „rebelă" a archireilor nostri. Dar nu e frumos, că părinţiĭ patrieĭ îşĭ aduc aminte de tóte aceste *primejdiĭ* numaĭ când e vorbă de *stabilirea* budgetuluĭ. Câtă vreme am contribuit, nu eram aşa periculoşĭ. ér acum, că e vorbă ce să se facă cu baniĭ adunaţĭ sîntem periculoşĭ şi trădătorĭ de patrie!

Revistă politică.

Afacerĭ interne. O samă din părinţiĭ patrieĭ s'a fost supĕrat rĕŭ pe ministrul president, care prin proiectul sĕŭ de a se prelungi şedinţele parlamentare cu o óră, le strică odihna. Supĕrarea înse le va trece, căcĭ rĕcindu-se zelul de a discuta maĭ îndelung asupra diverselor posiţiunĭ din budgetele diferitelor ministeriĭ, votarea speselor impreunate cu susţinerea statuluĭ se va face maĭ curînd de cum se credea, şi aşa terminându-se totul maĭ înainte de ce ar veni rîndul vacanţelor de Pascĭ, prelungirea şedinţelor nu maĭ are sens. Maĭ puţin de lucru va da budgetul ministeriuluĭ de culte, de o parte, pentru că ministrul Wlassisc nicĭ nu va fi de faţă la desbaterĭ, ér de altă parte, pentru că atuncĭ când e vorbă de rĕspândirea cultureĭ magiare, partidele carĭ în alte cestiunĭ nu consimţesc aicĭ se numesc deplin.

Austria. Reichsrathul imperial întrunit abia erĭ-alaltă-erĭ, obosit de muncă a fost amânat. Scandale la amânarea parlamentuluĭ imperial nu s'aŭ întîmplat. Preşedintele uréză simplaminte sĕrbătorĭ fericite tuturor deputaţilor, carĭ se şi primesc bucuros fie şi cu o lună înainte de sĕrbătorĭ, şi eĭ se împrăştie, ca să nu se maĭ revadă până la mijlocul luĭ Maiŭ. Aşa şi trebuiaŭ să facă, căcĭ misiunea şi-aŭ împlinit-o. Legea recruţilor aŭ votat-o, cu grevele lucrătorilor terminaseră şi delegaţiunile încă le aleseseră. Să se fi apucat de alt-ceva le era gróză, ca nu cumva focul ce ardea sub spuză, să isbucnéscă.

S'a amînat parlamentul. dar în schimb s'aŭ întrunit din noŭ conferinţele de împăcare. Cehiĭ în consfătuirile lor, la carĭ a luat parte şi ministrul Körber, aŭ pus din noŭ pe tapet reforma legiĭ electorale pentru dieta provincială şi regularea limbiĭ cu privire la auctorităţile autonóme. Póte că ostenelele lor de astă dată să fie binecuvîntate, Cel puţin asta s'ar vedé din spiritul maĭ reconciliant, de care sînt conduşĭ acum, declarând între altele, că proectul ce'l făcuseră în consfătuirile lor din Februar cu privire la dreptul limbeĭ cehe şi la auctorităţile autonóme provinciale, îl vor modifica.

Germania. Parlamentul imperiuluĭ german considerând progresele ce le face în timpurile nóstre corupţiunea morală a voit să introducă respective să modifice o lege numită Heintze. Aicĭ înse a dat de pedecĭ puse din partea liberalilor şi a fiilor lor întâĭ născuţĭ: a social-democraţilor. Cercat-aŭ eĭ tóte mijlócele prin carĭ să zădărnicéscă legea, carea opria abusul libertăţiĭ. Dar fiind că nu li se păreaŭ suficiente aŭ recurs la obstrucţie, făcĕnd la fie care propunere câte o contră-propunere şi cerĕnd pentru acésta votare nominală. Înse fiind că şi în forma acésta în fine ar fi fost constrînşĭ să capituleze, aŭ întreprins ultimul mijloc al obstrucţiuneĭ părăsind adecă sala după ce ceruseră votarea nominală în contra unuĭ § din legea Heintze. În forma acésta legea a cădut şi liberaliĭ pot să fie făloşĭ de isbânda câştigată. Eĭ aŭ învins, dar după eĭ vor invinge fărădelegile.

Transvaal. După cristalisarea situaţiuneĭ încurcate a Burilor din timpul din urmă s'a vĕdut, că starea lor totuşĭ nu este aşa de desperată. Numĕrul acelora carĭ din témă să nu-şĭ piérdă averea aŭ depus armele, abia se ridică la o mie. Ceĭ alalţĭ sînt gata să nu depună armele până va maĭ fi într'înşiĭ suflare de viaţă. Ăsta a fost conclusul ce s'a adus în un consiliŭ de răsboiŭ, ce s'a ţinut în Pretoria, capitala Transvaaluluĭ, sub presidenţa luĭ Krüger la care a luat parte şi presidintele Oranjeluĭ, Steyn. Ba maĭ mult. Ajungând focul la degete, înseşĭ muerile încep să facă fapte eroice. Singur numaĭ în Pretoria se ridică la dóuĕ miĭ numĕrul acelora, carĭ după modul amazónelor, s'aŭ hotărît să se cobóre pe câmpul de luptă.

Comandantul Joubert şi-a împărţit întrégă armata în dóuĕ părţĭ principale, una în Natal la Biggarsberg, unde a ocupat o posiţie inespugnabilă, ér cea alaltă lângă Kronstadt, capitala actuală a statuluĭ libĕr Oranje. Maĭ sînt ele afară de acéste şi alte grupurĭ de Burĭ în diverse puncte ale Nataluluĭ şi înaintea oraşuluĭ Mafeking. Scopul lor este să se pregătéscă la luptă decisivă, dar nu pe terenul ce l'ar alege inimicul, ci pe câmpurile unde voesc eĭ.

Presidentul Krüger, circumspect în tóte, luând în considerare o eventuală înfrângere a Burilor, şi că la pacea ce i-ar urma, Anglia lăsând la o parte pretensiunea eĭ de până acum, de a se lua libertatea Burilor, s'ar îndestuli cu o cesiune de teritoriŭ a enunţat, că Oranje este parte integrantă a Transvaaluluĭ. În modul acesta Krüger ar ceda statul Oranje, a căruĭ capitală şi aşa aŭ ocupat-o Anglezii, rĕmânând Transvaalul în condiţiile, ce le avea înainte de răsboiŭ.

Nota trimisă de Burĭ în Europa, prin carea cer eĭ intervenţiunea puterilor, circulă încă şi acum între regime. Germania să angajéză la rolul de mijlocitor al păciĭ sub condiţia, ca Buriĭ fie direct, fie indirect să inducă Anglia să se învoiéscă la pace.

Corespondinţe.

Din diecesa de Gherla.

Un lucru dureros sum silit se daŭ la publicitate prin ordurile aceste. Despre preoţĭ e vorbă. Despre preoţĭ, carĭ sînt „aleşiĭ luĭ Dumnezeŭ", carĭ întru tóte ar trebui se fie modelul tuturora; dar durere! sînt mulţĭ, fórte mulţĭ, carĭ uĭtându-se de demnitatea lor preoţéscă prin faptele lor ridicule se dejosesc în noroiul afund a pĕcatelor lumeĭ aceşteĭ „moderne". Li-ar trebui plată bună! — dar să-şĭ îndeplinéscă datorinţele aşa pe cum poftesc legile bisericescĭ, — nu-ĭ vorbă! Onóre esceptiunilor!

Nu de mult mĕ disputam cu un preot, de altmintrea om brav, despre maĭ multe lucrurĭ bisericescĭ, între altele şi despre acea, că óre póte face preotul liturgia „licite et valide" fără reverendă!? Firesce, că eŭ am afirmat că fără reverendă preotul póte face liturgiă „valide", dar nu „licite", va se zică *nu-ĭ iertat* a face liturgie fără reverendă! Şi totuşĭ sînt mulţĭ fórte mulţĭ, am vĕdut şi eŭ cu ochiĭ meĭ propriĭ, carĭ servesc la altarul Domnuluĭ în civil, fără reverendă! Abstrăgĕnd de la pĕcatul. care-l fac prin acésta, devin şi ridiculĭ înaintea poporenilor lor. Dómne! de s'ar vedé, cât de bine le şede!

Preotul respectiv. cu care am avut dispută afirma sus şi tare, că e iertat. póte face preotul liturgie fără reverendă! El nu cunósce lege, care se opréscă aşa ceva.

Şi fiind că póte vor fi mulţĭ de părerea acésta, étă le citez câte va legĭ. În şedinţa II. a Sinoduluĭ diecesan de Gherla ţinută la 14 Nov., constituţiunea I. p. 6. sună: *„Preoţiĭ să se presenteze la împlinirea funcţiunilor bisericescĭ, şi maĭ ales în s. biserică tot de una în vesmînt talar (reverendă) pe cum se cuvine şerbitorilor altaruluĭ şi recere gravitatea preotuluĭ"* (Can. 27. VI. Sinod. 1725. Can. 5. 1835 şi 1700. 8.)

Carĭ éră nu s'ar îndestuli cu acésta cetéscă: Conciliul I. al Provincieĭ bis. gr. cat. de Alba Iulia şi Făgăraş ţinut la 1872: Titulul VII. Cap. VII: . . . *„Sinodul strîns oblégă pe toţĭ preoţiĭ, că de câte orĭ celebréză s. liturgie să fie îmbrăcaţĭ în vesmînt talar."*

Ér la finea acestuĭ tractat zice:

„Toţĭ aceia, carĭ ar face contra aşedĕmintelor disciplinarĭ deduse maĭ sus. vor fi pedepsiţĭ după rigórea ss. Canóne."

Apriat zice decĭ Sinodul, că nu-ĭ iertat a face liturgie fără reverendă. Ceĭ maĭ cerbicoşĭ cetéscă Conciliul Tridentin: Sessio XIV, Caput VI.

De închiere las se urmeze următórele cuvinte ale sf. Scripturĭ:

„Acum porunca acésta este cătră voĭ o preoţilor! de nu veţĭ asculta şi nu veţĭ lua în inimile vóstre. ca se daţĭ mărire numeluĭ meŭ, zice Domnul atotţiitorul, voĭ trimete peste voĭ blăstĕm, şi voĭ blăstema binecuvĕntarea vóstră şi o voiŭ blăstema

pe ea şi voiŭ risipi binecuvêntarea vóstră şi nu va fi întru voi, ca voi nu puneţi întru inima vóstră!“ (Malachia II. 1.)

Cyprian.

La Roma şi Paris.

Lucrările pentru aranjarea uneĭ călătoriĭ la Roma şi de acolo la Paris se continuă cu mult succes.

Călătoria va sta din dóuĕ părţi. Întâia va fi un *peregrinaj la Roma.* Preţul unuĭ bilet de cl. I. dus şi întors cu provisiunea întrégă pe 10 zile, costă 150 fl., cl. II. 120 fl. şi cl. III. 70 fl.

A dóua, pentru *esposiţia de la Paris*, va fi o continuare a celeĭ dintâiŭ. De la Roma, — *dacă se vor afla 30 inşi,* — grupa va merge la Neapol, unde se va face o escursiune pe Vezuv. De aci prin Florenţa, pasul St Gotthard la Paris, unde călătoriĭ rĕmân 7 zile. Călătoria acésta va costa, — înţelegêndu-se provisia întrégă, trăsurĭ, hotel, bilete la esposiţie ş. a. — pentru cl. I. 470 fl. pentru cl. II. 360 fl.

Plecarea se va face la sfârşitul luneĭ Septembre, probabil la 26 n.

Preţurile se socotesc de la Pesta şi înapoĭ. Până la Fiume se va călători cu trenul, de aci cu vaporul până la Ancona, şi apoĭ ér cu trenul până la Roma. Un bilet de călătorie e valabil 45 zile.

De la Paris reîntórcerea se va face prin Elveţia, Germania, Tirol, Viena, Pesta.

Orĭ ce informaţiĭ maĭ detaĭate dă cu plăcere Redacţia „Uniriĭ“, *carea arănjéză călătoria acésta,* şi carea se va îngriji se procure călătorilor plăcerea şi comoditatea cea maĭ mare.

Observăm, că relativ, preţurile sînt cu mult maĭ ieftine, de cât la călătoria regnicolară ce se aranjéză la noĭ în ţară. Preţurile de călătorie se pot plăti şi în rate lunarĭ.

Ad Nr. 146—1900.

Concurs literar.

Se publică concurs pentru un premiŭ de 500 coróne care se va decerne celeĭ maĭ bune lucrărĭ asupra vre unuĭ subiect din istoria instituţiunilor culturale ale Românilor din Ungaria şi Transilvania, şi a nume asupra instituţiunilor de învĕţămînt orĭ asupra societăţilor saŭ altor întreprinderĭ şi aşedăminte culturale române din patrie.

La concurs se vor admite numaĭ lucrărĭ în extensiune de cel puţin 10 cóle tipar 8° mare, carĭ vor cuprinde o expunere critică a desvoltăriĭ instituţiunilor de carĭ se ocupă şi vor arĕta resultatele realisate, pe cum şi condiţiunile şi piedecile activităţiĭ acelor instituţiunĭ.

Censurarea lucrărilor, ce vor întra la concurs, se va face prin o comisiune compusă din 5 membri aleşĭ de comitetul central. Decernerea premiuluĭ se va face de comitetul central după ascultarea raportuluĭ comisiuniĭ.

Manuscriptele trebue provĕdute cu o devisă şi un plic. care să cuprindă numele şi adresa autoruluĭ; se vor scrie în caiete de format 4° mare, pe o singură faţă a foilor şi se vor trimite la adresa presidiuluĭ Asociaţiuniĭ (Sibiŭ, strada Moriĭ Nr. 8) cel mult până la 30 Iunie 1901 st. n.

Lucrarea premiată se va tipări pe spesele Asociaţiuniĭ în cel puţin 1000 exemplare, din carĭ jumătate trec în proprietatea autoruluĭ.

Din şedinţa comitetuluĭ central al Asociaţiuniĭ, ţinute în Sibiŭ la 8 Martie 1900.

Dr Il. Puşcariŭ vicepreşedinte. **Dr Beu** secretar II.

Noutăţi.

Întru mărirea luĭ Dumnezeŭ. Ardînd în 7 Novembre 1899 biserica din Varviz cu tóte ornatele şi recuisitele aflătóre în trânsa, următoriĭ credincioşĭ din pietate şi zelul creştinesc aŭ facut maĭ multe fapte de caritate şi anume: *Teodor Rus* cu soţia sa *Ioana Morariŭ* şi fratele sĕŭ *Nechită Rus* cu soţia sa *Ana Şorvoş* aŭ procurat un rînd de ornate bisericescĭ cu tóte apartinentele necesare în preţ de 120 cor., *Michail Trifan* asemenea un rînd de ornate în preţ de 90 cor., *Ilie Vojdos* un epatrafir în preţ de 16 cor., *Elena Lascu* o cădelniţă 24 cor *Nicolaŭ Cosma* o cruce de argint de China 24 cor. şi un sfesnic de lemn cu 10 cor. *Vasile Ciubucă* 2 sfesnice cu 10 cor. *Gavril Morar* a *Petri* un sfesnic cu 3 cor. *Petru Rugină* un prapor cu 24 cor. *Nicolaŭ Gafton* un prapor cu 24 cor. şi *George Dobrean* asemenea un prapor cu 24 cor. şi *Gregoriŭ Baciŭ* un prapor cu 24 cor şi un sfeşnic cu 10 cor. Pe lângă aceştea următoriĭ: *Dumitru Urzică, Ana Roman, Ioan Urzică, Gavril Urzică, Petru Todoran, Chirilă Todoran, Dumitru Popŭ, Petru Pop, Iftinia Vodă, Dumitru Ciubucă, Petru Morariŭ, Vasile Ciubucă, Gregoriŭ Urzică, Nicolaŭ Bordea, Petru Blaga Ioan Colceriŭ, Petru Morariŭ N, Petru Pop G, Petru Ciubucă, Nicolaŭ Rus* şi *Dumitru Urzică I.* prin mijlocirea parochuluĭ aŭ procurat o campană de 140 Klgr. de la firma Walser din Budapesta în preţ de 406 cor. carea s'a şi sfinţit în ziua de 14 Februar n. în onórea S. Dumitru prin parochul loculuĭ; marinimoşilor binefăcătorĭ li-se aduce din partea curatoratuluĭ mulţumită şi pe calea publicităţiĭ Varviz în 15 Faur 1900. Petru Moldovan paroch gr. cat. — Buniĭ creştinĭ *Ioan Şolea şi Mihăilă Şolea* din Cisteiul-ung. aŭ dăruit pe sama s. bisericĭ un Ciboriŭ de bronz aurit în preţ de 17 coróne cu porto. Pentru care dar curatoratul le aduce mulţămită. — Subscrisul esprim şi pe calea acésta cea maĭ ferbinte mulţămită acelor credincioşĭ gr. cat. din Tür, carĭ aŭ binevoit a contribuĭ la cumpĕrarea şi compactarea uneĭ S. Evangeliĭ cu litere latine în preţ de 52 coróne. Tür în 15 Martie 1900. Ioan Pop Pĕcurariŭ paroch gr. cat.

Din diecesa de Gherla. *Eugen Dredean,* fost capelan în Şişeşcĭ, a fost numit paroch la parochia *Tîrşolţ* în tractul protopopesc al „Ţăreĭ-oaşuluĭ“.

Numire. Tinĕrul *Aurel Augur* făcĕnd examenul de tălmaciŭ pentru limba magiaro-română la tribunalul din Becicherecul mare a fost numit de tălmaciŭ definitiv pentru limba magiaro-română şi substitut pentru limba magiaro-germână, pe teritoriul tribunaluluĭ din Becicherecul mare.

Academia română şi-a început Marţĭ sesiunea generală. Dintre ceĭ de aci ieŭ parte Episc. Popea, Vulcan şi Babeş. Dl. preposit Moldovan, fiind tot bolnăvicios nu va putea merge la Bucurescĭ. —

Serata literară aranjată din partea casineĭ de aci, a succes peste aşteptare bine. Un public numeros a asistat. Disertaţia dluĭ advocat Maniŭ, despre rolul şi posiţia femeiĭ în trecut şi present, a fost ascultată cu viŭ interes. Disertantul a trecut în revistă posiţia ce femeia a avut-o în diverse timpurĭ, a pomenit de dorinţa de emancipare, şi de câştigarea drepturilor comune cu barbaţiĭ şi a terminat, cu constatarea, că totuşĭ merită maĭ mult respect o mamă, ce îşĭ adórme copiiĭ cu povestirea faptelor vitejescĭ a le neamuluĭ sĕŭ şi învĕţîndu-ĭ a se ruga luĭ Dumnezeŭ, de cât una care şi-a însuşit cunoscinţe vaste din dreptul criminal. Disertantul a fost viŭ felicitat. Dş. Vancea ne a dat noŭ prilej, ca să ne delectăm în vócea-ĭ puternică şi frumósă, care zi de zi se perfecţionéză tot maĭ mult. De asemenea a interpretat bine şi Dş. Bodocan poesia luĭ Macedonschi: legenda stânceĭ de la Rucăr. Corul, care începe a se pune acum pe base statornice, ne a cântat dulcea doină a dluĭ Mureşan: Dorule, o dorule! Venitul serateĭ a fost 42 cor. Proxima serată va fi la 1. Aprilie n.

Adunarea generală a societăţiĭ „Consum“. Sâmbăta trecută şi-a ţinut adunarea generală şi societatea nóstră comercială. Aŭ luat parte 29 acţionarĭ cu 378 acţiĭ şi 207 voturĭ. În cuvîntul de deschidere dl preş. Gavril Pop. face apel la membri pentru susţinerea societăţiĭ, accentuând, că e o datoriă naţională acésta. După presentarea rapórtelor direcţiuniĭ, şi a comitetuluĭ de supraveghiare, carĭ să ieŭ spre sciinţă, se presintă proiectul pentru împărţirea profituluĭ curat, care încă se apróbă de adunare. În sensul acestuia se daŭ acţionarilor 6% după ratele vĕrsate, 15% adecă fl. 395·75 cr. se daŭ fonduluĭ de reservă şi 2% adecă fl. 52·76 cr. se daŭ spre scopurĭ culturalĭ. Suma acésta să şi pune la disposiţia Preav. Consistoriŭ pentru a se ajuta şcóla elevilor de la meseriĭ. Sorţindu-se treĭ membriĭ din direcţiune, ies dniĭ Dr Vas. Hossu. Dr Aug. Bunea şi Dr V. Szmigelski, se aleg apoĭ prin votare *Dr Vas. Hossu, Dr Vict. Szmigelski şi Dr Iuliŭ Maniŭ.* Comitetul de supraveghere se completéză alegêndu-se dl *Dionisiŭ Trifan.* În sfârşit să statoresce ziua de 1 April pentru plătirea dividendeĭ.

Concurse. Din fund. *Vanceană* sînt de conferit 3 ajutóre de câte 50 cor. pentru învĕţăceiĭ de meseriĭ şi 1 ajutor de 66 cor. 66 fil. pentru un învĕţăcel. care se face sodal. Terminul concursuluĭ e 20 April. — Pentru ocuparea parochieĭ *Şoroştin* din tr. Blaş, se escrie concurs cu terminul de 15 April. — Tot cu terminul de 15 April se escrie concurs pentru ocuparea parochieĭ *Murĕş-Oşorheiŭ* împreunată cu oficiŭ protopopesc.

Primirea în şcolile de cadeţi. După noul regulament, ceĭ ce vor să fie primiţĭ în şcolile de cadeţĭ, trebue pentru infanterie şi cavalerie să fi absolvat a IV gimnasială orĭ reală, şi să fi avut calcul general cel puţin suficient; ér pentru artilerie şi pionerĭ, să fi absolvat cl. V. Etatea să fie 14. anĭ începuţĭ şi să nu fie trecut peste 17. De la concureţĭ se maĭ poftesce să fie cetăţenĭ ungarĭ şi să aivă aptitudinea recerută pentru cariera militară.

Partea literară a numĕruluĭ acestuia e de un deosebit interes. În foiţă publicăm o scriere de a luĭ Mark Twain, renumitul umorist american. E o satiră grozav de mişcătóre în care sbiciuiesce pe „viĭ“ carĭ lasă cu totul în părăsire şi uitare locuinţele „morţilor“. Ér în partea literară începem celebra scriere „*Mama sf. Augustin*“, a Episcopuluĭ francez din Laval Emil Bougaud. Traducerea acesteĭ opere e făcută de „Salba“, societatea de odinióră a teologilor românĭ din Viena şi apoĭ Pesta, şi se publică sub îngrijirea dluĭ Dr Elie Daianu, fost şi dsa teolog în acel Seminar. Alăturea cu „Fabiola“, — „Mama sf. Augustin“ e o carte fórte mult apreţiată în lumea cultă, cetitoriĭ nostri se vor convinge.

Necrolog. † *Emilia Ciobota* din Şard, a repausat la 19 Martie n. în etate de 17 anĭ, lăsând în doliŭ pe părinţiĭ seĭ a căror unică fică a fost.

† *Ana Bianchi,* elevă a şcoliĭ de fetiţe din Blaş, a repausat la 18 Martie n. în etate de 10 anĭ.

Odihnéscă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

Introducere.

Istoria, ce voiŭ se vĕ povestesc ar trebui cântată, căcĭ întru adevĕr e poesie. Poesia celeĭ maĭ frumóse ĭubirĭ, ce a esistat vre o dată; a ĭubireĭ celeĭ maĭ profunde şi maĭ delicate, a ĭubireĭ celeĭ maĭ sublime, maĭ curate şi maĭ puternice, a ĭubireĭ neînvinse, care între lacrimile şi ispitele alor 25 de anĭ, nu scade nicĭ un moment, ci din contră cresce alăturea cu nĕcasurile, se înflacără şi se oțĕlesce alăturea cu grămădirea pedecilor ce i-se pun în cale. Éră când în urmă, ajunge la triumf, — pentru că cine s'ar puté opune uneĭ atarĭ ĭubirĭ? — ea se topesce într'un estas din cea alaltă lume.

Vĕḑut'ațĭ când va frumosul tabloŭ al luĭ Ary Scheffer, ce represintă pe Monica şi Augustin pe malul măriĭ?

Figura principală e aluĭ Augustin — un bărbat cam de 30 anĭ. Fața luĭ fină e palidă, puțin cam tristă încă, ca şi a unuĭ bolnav, care a suferit mult, dar începe a se însănătoşa. Ochiĭ luĭ negri şi cufundațĭ, ard cu foc, de şi nu strălucesce din eĭ lumina sentimentalismuluĭ fraged. Buzele luĭ închise îl arată ca pe om de o gândire profundă şi de activitate spirituală. Pĕru-ĭ tuns scurt împresóră o frunte lată, pe carea se rĕvarsă o raḑă de lumină, ca sĕmn al stăreĭ sufletescĭ, în care se cufundă acest mare geniŭ. Cotul drept e aşeḑat pe genunche, brațul înse se ridică, ca se proptéscă capul ostenit, de şi n'are lipsă de acésta, căcĭ ridicat, tras puțin în dĕrĕt îşĭ lasă liber privirile spre ceriŭ. Cu mâna stângă el strînge mâna maĭceĭ sale, ca şi cum ar zice că numaĭ eĭ are a-ĭ mulțumi, dacă după atâtea rĕtăcirĭ, amăgirĭ şi lupte éră s'a curățit acum şi éră îşĭ póte îndrepta privirea sus la Dumnezeŭ.

Dar acésta mamă strălucită de lângă el?

Ea-ĭ cuprinsă de lumină; peste Augustin se întinde încet o umbră, în tocmaĭ cum se cuvine celuĭ ce e în pocăință.

Ea cu un cap stă maĭ sus ca el, în sĕmn că l-a întrecut, că şi în dreptate s'a ridicat maĭ sus de cât el. Pe fața eĭ luminată acum de bucurie aşĭ fi dorit se aflu urmele lacrimilor uscate, — dar ochiĭ eĭ sînt aşa de curațĭ şi frumoşĭ, ca a tuturor, celor ce privesc spre ceriŭ! Buzele-ĭ de jumĕtate deschise arată câtă frăgeḑime e în acest suflet ĭubitoriŭ.

Étă ĭubirea curată, senină şi recunoscĕtóre a uneĭ mame, care şi-a reaflat fiul! Îmbrăcată în haĭnă albă şi învĕlită cu un vĕl, ce se lasă în jos, ca nisce aripĭ ostenite, aşteptând numaĭ semnul să sbóre maĭ de parte; şi sufletul eĭ în starea de acuma, când éră a condus pe Augustin la Dumnezeŭ, acum, când ca pe un creştin plin de pocăință l-ar puté lăsa pe calea cea bună — de sigur şi-ar lua şi sborul maĭ de parte, dacă nu ar simți mâna luĭ în mânile sale. Şi într'adevĕr, par' că numaĭ mâna fiuluĭ o maĭ reține, căcĭ mânile eĭ deschise de jumĕtate par a zice, că acésta stringere de mână nu o va puté reținé mult timp.

Despre acéstă mamă voĭ să scriŭ! Voĭ să povestesc istoria vieții eĭ, ca să mângăiŭ pe acele mame creştine, carĭ plâng astăzĭ, pe cum plângea óre când ea; ca să învĕț pe cele maĭ tinere, carĭ sînt nedumerite de viitoriŭ; ca să fac cunoscută tuturor acea taĭnică putere cerĕscă, ce li-a datu-o Dumnezeŭ pentru mântuirea vecînică a pruncilor lor; în urmă ca să le arĕt ce ajutóre neaşteptate şi sigure sînt ascunse în măreța chemare de tată şi mamă.

Leibnitz a zis: „Am puté îndrepta lumea, de am reforma educațiunea.“ Eŭ zic: „Am îndrepta educațiunea, am îndrepta copiiĭ, tinerimea, omenimea — şi am puté scăpa seclul nostru de sub greutatea grozaveĭ *crise religióse-morale*, dacă ne ar succede a schimba spiritul mamelor.

Şi adecă ce să recere la acésta schimbare? — Un lucru fórte simplu şi totuşĭ aşa de rar şi la mamele cele maĭ bune, a nume: *consciința* acelor puterĭ dumnezeescĭ, ce ele aŭ câştigat prin chemarea de a fi mame, şi curajul de a face totul, când e vorbă de sufletul prunculuĭ lor.

Peste tot fórte puținĭ ómenĭ îşĭ întrebuințéză tóte puterile. Căcĭ unde e filosoful, care şi-ar folosi tótă ințelepciunea? Unde e acel bărbat din viéța publică saŭ privată, unde e creştinul, care angajat fiind în orĭ ce causa luméscă saŭ bisericéscă, şi-ar sacrifica tóte puterile? Pentru că a-țĭ pune în luptă tóte puterile mințiĭ şi ale inimeĭ, e o încordare sângerósă, de la care ceĭ maĭ mulțĭ se retrag, cu tóte că în trécăt fie zis — de aci vine, că-s aşa de rarĭ eroiĭ şi sfințiĭ în timpurile nóstre. Tocmaĭ acésta e şi causa pericoluluĭ îngrozitoriŭ; pentru că abia se află mame, carĭ să-şĭ pună tóte puterile divine de mamă pentru mântuirea fiilor sĕĭ.

Aşa vorbiam uneĭ mame creştine, care îngrijată de viitoriul fiuluĭ sĕŭ îmĭ descoperea tóte durerile inimeĭ sale.

— „De ce te temĭ Dta? Băietul Dtale va fi, cum îl veĭ cresce; va fi bun, curat, nobil şi marinimos, curăgios, cu frica luĭ Dumnezeŭ şi fără témă de alțiĭ, — dacă Dta păstrezĭ în suflet aceleaşĭ vîrtuțĭ şi dacă le veĭ sci sădi aşa de adênc în inima luĭ, în cât nicĭ o vijelie să nu le maĭ pótă stîrpi de acolo.

— „Aşa credĭ?“ — zise ea. — „D'apoĭ patimile, atmosfera coruptă a véculuĭ, şi alte multe pericole, pe carĭ o mamă nicĭ nu le póte prevedé, ne cum delătura.“

— „Negreşit sînt pericole, pe care mama nu le póte prevedé, dar pericole, pe carĭ să nu le póte delătura — nu sînt! Nu! Foloséscă numaĭ acea putere cerĕscă, ce i-a dat-o Dumnezeŭ. Şi chiar dacă s'ar întîmpla, ca fiul eĭ să cadă pe un moment, în dată ce ea va voi — îl va puté ridica din noŭ la vîrtute!“

— „În dată ce ea va voi?“

— „Da! Numaĭ să voiéscă!“

— „Şi eŭ pot scăpa pe fiul meŭ, dacă voiesc din tótă puterea sufletuluĭ meŭ?“

— „De bună samă! voiesce şi veĭ puté.“

— „Bine dar, voiesc!“ zise ea cu o vóce, ce nu o voĭ maĭ uita.

Şi întru adevĕr acésta nobilă mamă creştină a voit tare, ea voiesce şi acum; drept că lucrul nu s'a sfârşit, drept că tinĕrul ca o mică barcă e aruncat în cóce şi în colo de furtunile tinerețeĭ alor 19 anĭ, dar se va vedé, că tăria voințeĭ uneĭ mame e maĭ puternică, de cât tóte furtunile şi viforele valurilor.

Étă învĕțătura cărțiĭ, ce o ofer astăḑĭ publiculuĭ creştin.

Înainte înse de a ilustra cu un esemplu puternic acésta învĕțătură, fie-mĭ permis a insista cu câte va cuvinte asupra eĭ, pentru că nu pot pricepe şi nu mĕ pot mângăia cum de acéstă învĕțătură aşa de simplă şi elementară, fără de care maternitatea nu e de cât o tortură durerósă, de cât o sclăvie . . . acéstă idee aşa de populară óre când, care a entusiasmat atâtea suflete nobile, astăzĭ s'a şters cu totul din inimile ómenilor?!

Întru adevĕr privițĭ viéța şi vedețĭ — cum Dumnezeŭ i-a provĕḑut pe părințĭ: pe tată şi mamă chiar în interesul fiilor lor cu un feliŭ de atotputernicie. Copilul se nasce dintr'o afecțiune, ce a esistat înaintea luĭ, afecțiunea cea maĭ fragedă, cea maĭ dulce şi maĭ profundă dintre tóte afecțiunile omenescĭ. Mult înainte de a vedé lumina el trăesce deja în gândul tatăluĭ sĕŭ; el umple visurile fericite ale mameĭ sale. Când în urmă ocupă şi el loc în casă, nu e un necunoscut, nu e străin. El e ființă din ființa părinților; în vinele luĭ e sânge din sângele lor; chipul lor se oglindéză pe fața luĭ. În surisul buzelor luĭ tatăl vede surisul plăcut al scumpeĭ sale, ér mama recunósce pe fruntea luĭ, în ochişoriĭ luĭ, ințelepciunea şi nobléța soțuluĭ sĕŭ ĭubit. [1]) Şi ca şi când aceste legăturĭ atât de puternice n'ar fi destule spre a asigura prunculuĭ o îngrijire bună, Dumnezeŭ chiar în acel moment, când copilul îşĭ trage aşa zicênd viéța din inima tatăluĭ şi a mameĭ, le înflacăréză pe acelea şi le umple de ĭubire şi frageḑime, de un devotament şi o desinteresare într'adevĕr admirabilă, proveḑêndu-ĭ cu o putere óre care, ce nu e pămîntéscă — pentru că într'adevĕr ar fi fórte trist a lăsa neînarmată o atare ĭubire.

De unde vine, că un june aşa de uşuratic, pătimaş şi decăḑut în plăcerĭ — s'a schimbat de o dată? — A ajuns tată!

Ierĭ, alaltă ierĭ — fata acésta poftea mâncărĭ delicate, haĭne scumpe, pat móle, cea maĭ lină adiere de vînt o incomoda; — astăzĭ, — mânâncă pâne négră de casă, umblă într'o haĭnă învechită, se odihnesce pe puține paie, n'are nicĭ grijă de sine — numaĭ se aĭbă un picur de lapte în sîn pentru băiĕtul sĕŭ şi nisce cârpe vechĭ, să-l înfăşie. [2]) Maĭ ierĭ o gena privirea unuĭ bărbat, — dar acum unde-s oştirile înarmate, fulgerile detunate, pericolele, ce ar puté-o

[1]) St. Ioan. Chrisostom „De sacertotio“ lib. I. n. 5.

[2]) „Geniul creştinismuluĭ“ de Chateaubriand.

înfrica. Se spune, că o mamă audînd, că barbariĭ ĭ-aŭ răpit fiul s'a aruncat între eĭ şi ĭ-a împrăştiat cu maiestatea dureriĭ şi cu un ţipet înalt al ĭubireĭ sale — scăpându-şĭ copilul. Cine să nu fi audit de cealaltă mamă, carea vĕdêndu-şĭ pruncuţul răpit de un leŭ l-a urmărit desperată cu o ast fel de espresiune a dureriĭ, în cât a îmblândit fiéra sĕlbatecă?

Acéstă putere şi acéstă ĭubire atât de profundă provin de sigur de la Dumnezeŭ, din adêncul nemĕsurateĭ luĭ bunătăţĭ, aşa cât se pôte zice fără a esagera, că inima de tată, inima de mamă sînt fapturile cele maĭ frumóse ale mânilor Luĭ; ar puté peri tôte stelele până când va esista pe lume o inimă de mamă, aceea va fi o probă eclatantă despre bunătatea dumnezeéscă. — pentru că dacă slăbuţele femeĭ fac atarĭ lucrurĭ pentru fiiĭ lor, ce va face Dumnezeŭ pentru aĭ sĕĭ? Şi ce minunĭ de generositate nu va face acest *ocean* de ĭubire nesfârşită, — dacă un singur *picur* din acéstă ĭubire, aşedată de Dumnezeŭ într'o inimă fragedă — face câte o dată atarĭ minunĭ grandióse!

Chiar biserica, aceea, carea nu se încrede în nicĭ o ĭubire pămîntéscă, pentru că scie, că-ĭ trecĕtóre, biserica, aceea, carea şi copiluluĭ celeĭ maĭ bune mame îĭ zice: „fiul meŭ ĭubesce tot de una pe mamă-ta şi nu-ţĭ uĭta de sinul, ce te-a purtat;" biserica aceea, care fie căruĭ ficior şi fie căreĭ fecióre, chiar în momentul, când eĭ răpiţĭ de dragoste se apropie de altariŭ, ca să-şĭ promită ĭubire *vecĭnică* — le zice: „Fiilor ĭubiţi-vĕ tot de una;" — biserica aceea, carea, ca şi bĕtrânii încăruntiţĭ — nu crede în vecĭnicia jurământuluĭ, nicĭ în trăĭnicia amiciţieĭ din lumea acésta, — ea şi faţă de cea maĭ debilă dintre mame să pórtă cu tótă *încrederea* sa. Acéstă ĭubire de mamă e unica ĭubire de pe pămînt, în carea ea se încrede.

Însuşĭ Dumnezeŭ, când vrea să ne deştepte încrederea şi se ne facă a pricepe mărimea ĭubireĭ sale (faţă de noĭ) — şi asigurarea ajutoriuluĭ sĕŭ atot puternic — nu cércă altă asemĕnare, de cât asemĕnarea cu o mamă:

„Aŭ doră va uĭta muierea pe pruncul sĕŭ? Saŭ nu-ĭ va fi milă de fiiĭ pânteceluĭ sĕŭ? Şi de va şi uĭta muierea pe aceştia, dar eŭ nu te voiŭ uĭta pe tine." [1])

Ĕtă tata şi mama formaţĭ după inima luĭ Dumnezeŭ; acésta e ĭubirea făr de pĕrechie acésta e puterea, ce nu se pôte învinge, puterea sub al căreĭ scut copiiĭ pot cresce sigurĭ.

(Va urma.)

[1]) Isaia 49. 15.

Silinţele de unire în Moldova către sfârşitul véculuĭ al XVI-lea.

(Continuare.)

Plin de sperările cele maĭ bune pentru causa catolică din Moldova se întorsese P. Warszewski într'aceea în Polonia. În zilele cele dintâiŭ ale anuluĭ 1589 subşternu nunţiuluĭ, celuĭ ce petrecea în Stawkow. [1]) un memorand despre misiunea din Moldova. Dînsul relevéză într'însul simpatiile hospodaruluĭ faţă cu s. Scaun, crede, că póte, să spereze nu numaĭ întórcerea Moldoveĭ, ci şi unirea Munteniei şi a Rusieĭ cu Roma, şi socotesce de o cam dată de lipsa cea dintâiŭ şi cea maĭ ardĕtóre întemeiarea unuĭ seminariŭ de preoţĭ în Moldova. Dară să graéscă P. Warszewski însu-şĭ. „Principele însu-şĭ," aşa scrie în amintitul sĕŭ memorand, [2]) „pare a voi, să pǎrtinéscă întórcerea provinţeĭ aceleia (a Moldoveĭ) cu biserica catolică, căcĭ fără ca óre cine să se fie împotrivit orĭ să fie protestat, a primit în chip graţios pe preoţiĭ trimişĭ în numele Sfinţieĭ Sale şi a voit, să supună puterĭĭ şi inspecţieĭ lor tóte bisericile catolice din provinţa aceea, carĭ după alungarea predicătorilor ereticĭ nu aŭ păstorĭ sufletescĭ. Ba de acum înainte nu va, să maĭ sufere ereticĭ în ţinuturile sale. El e fórte aplicat, să se supună sfîntuluĭ Scaun, şi apĕră primatul sfîntuluĭ Petru şi al următorilor luĭ. Esemplul luĭ îl urméză până şi mitropolitul şi ceĭ alalţĭ episcopĭ, pe carĭ aicĭ în limba ţĕriĭ îĭ numesc vlădicĭ. Mitropolitul nu e şi nicĭ nu va, să fie supus patriarchuluĭ din Constantinopol. Din multe cause ar puté, să se spereze nu numaĭ întórcerea Moldoveĭ, ci şi întórcerea Munteniei şi a Moldoveĭ de jos. În ţara acésta domnesce nepotul principeluĭ Moldoveĭ, care are de mamă pe o catolică, e cu mult maĭ bogat şi maĭ puternic de cât Petru şi se distinge atât prin alte virtuţĭ, cât şi maĭ ales prin evlavie şi prin alipire faţă cu s. Scaun. Ar fi înse de recomandat, ca popórălor acestora să li-se lase ritul grecesc, şi numaĭ unde e de lipsă, numaĭ acolo să se introducă schimbările acelea, carĭ le-a rînduit sinodul din Florenţa . . . . Ar puté, să se spereze şi întórcerea Ruşilor, carĭ mărturisesc cu Moldovenii aceea-şĭ religie şi aŭ acela-şĭ rit; despre vecinul Ardeal nicĭ nu voiŭ, să maĭ graesc, căcĭ el la vederea unuĭ esemplu ca acesta nu ar puté, să rĕmână neînrîurit . . . Dară pentru ca planul acesta să se încépă şi să se realiseze, ar căuta, să se apeleze la liberalitatea Sfinţieĭ Sale. Jertfa, ce ar căuta Sfinţieĭ Sale, să o aducă, de loc nu ar fi mare; căcĭ spre a trezi între Moldovenĭ dragostea faţă cu sciinţele şi supunerea faţă cu s. Scaun, pe cum şi spre înfiinţarea unuĭ seminariŭ cu scopul de a educa tinerimea şi un cler din ţară ar fi pe deplin de ajuns pe următoriĭ 20 orĭ 15 anĭ suma anuală de 1000 orĭ cel mult 1500 scudi. Şi ce mică e întru adevĕr cheltuéla acésta, cu care Sfinţia Sa ar puté, să dobîndéscă o provinţă orĭ maĭ multe, spre onórea luĭ Dumnezeŭ şi spre gloria s. Scaun, în vreme ce principiĭ lumescĭ de multe orĭ prădéză milióne, fără ca printr'însele să cucerescă orĭ să redobîndéscă măcar şi numaĭ o singură provinţă! Între împrejurările de astăzĭ nicĭ gândi nu se póte aceea, ca principele însu-şĭ să pórte cheltuelile acestea. . . . . căcĭ el e prea împovorat cu tributurile ordinare şi estraordinare pe sama Porţiĭ, carĭ une orĭ se sue la 200 000 de galbenĭ ungurescĭ; el a fară de aceea maĭ susţine ca la 5000 de ostaşĭ parte în aprópiarea sa, parte la hotarĕle ţĕriĭ . . . . Ar fi în sfârşit consult, ca Sfinţia Sa pentru rîndul ierarchic administrarea bisericilor catolice din Moldova, carĭ se ţin de ritul roman, prin un decret să o încredinţeze Reverendissimuluĭ archiepiscop de Lemberg şi următorilor luĭ şi să-ĭ dea un episcop sufragan, care să resideze în provinţa aceea şi să guverneze bisericile acelea. De şi bisericile de acolo sînt fórte sĕrace, cu timpul totuşĭ s'ar afla mijlócele, carĭ să asigureze subsistinţa episcopuluĭ sufragan." În sfârşit împărtăşi Warszewski nunţiuluĭ apostolic, că pentru causa catolică ar fi de mare folos, dacă sfîntul Părinte însu-şĭ ar scrie mitropolituluĭ de Suceava şi celor doĭ episcopĭ Agaton şi Gedeon şi ĭ-ar admonia, „să mărturiséscă şi în public buna lor voinţă şi ascultarea lor, carea o dovedesc sfîntuluĭ Scaun prin aceea, că recunosc pe Papa de adevĕratul locţiitoriŭ al luĭ Christos şi următoriŭ al luĭ Petru". [1])

Ast fel de sfaturĭ a dat P. Warszewski nunţiuluĭ şi sfîntuluĭ Scaun. Solikowski încă urgită înfiinţarea unuĭ seminariŭ în Moldova. În Martie 1589 venise cest din urmă la dietă în Varşovia, unde putu, să se sfatuéscă în persónă cu Hanibal despre lipsele bisericiĭ catolice din Moldova. De câtă va vreme petrecea la curtea regéscă în afacerĭ de ale stăpânuluĭ sĕŭ trimisul hospodaruluĭ; în 11 Aprilie sosi la reşedinţa regéscă şi fratele luĭ Bruti. De la acesta află Hanibal despre aceea, că la curtea principeluĭ aŭ primit cu dragoste pe Ĭesuiţiĭ esilaţĭ din Ardeal, şi că principele le-a dat salvus conductus, în puterea căruia pot, să instrueze neîmpedecaţĭ pretutindenia pe Ungurĭ, Saşĭ şi Polonĭ în învĕţătura adevĕrateĭ bisericĭ catolice. [2]) Bruti încă legă nunţiuluĭ de inimă prin mijlocirea frate-sĕŭ întemeiarea unuĭ seminariŭ şi-l rugă de numirea unuĭ episcop, care să aibă în Moldova reşedinţa sa şi să fie înzestrat cu facultatea de a chirotoni preoţĭ.

Atât Hanibal cât şi Solikowski raportară la Roma despre bunele intenţiĭ ale hospodaruluĭ şi despre propunerile luĭ Warszewski şi ale trimişilor moldovenĭ. Pe temeiul raporturilor acestora numi Sixt V. prin breveta din 19 August 1589 [3]) pe archiepiscopul de Lemberg delegat apostolic pe sama Moldoveĭ („Te universae provinciae Moldaviae in his omnibus, quae spiritualem iurisdictionem, orthodoxae fidei propagationem, animarum salutem et morum reformationem spectant, auctoritate Apostolica ad Nostrum et Sedis Apostolicae beneplacitum praeficimus et Nostrum et eiusdem Sedis generalem et specialem superintendentem facimus et deputamus") şi-ĭ recomandă, să trimită cât maĭ curênd în Moldova preoţĭ destoĭnicĭ şi distinşĭ prin erudiţie şi prin curăţenia moravurilor şi preste tot să facă în numele Papeĭ tot, ce socotesce, că ar fi potrivit spre susţinerea hospodaruluĭ şi a supuşilor luĭ în ascultare şi în unirea cu biserica catolică.

* * *

(Va urma.)

[1]) Scrisórea luĭ Hanibal către Montalto din 25 Ĭanuariŭ 1589 (Theiner l. c. n. 103. p. 129).

[2]) Theiner l. c. n. 50. p. 44 ur.

[1]) Cf. Theiner l. c. n. 103. p. 129.

[2]) Theiner l. c. n. 103. p. 133.

[3]) Theiner l. c. n. 87. p. 111.

Contra alcoolismului.

(Fine.)

„Beţia desonoréză pe om şi-l face la spirit şi la trup incapabil de orĭ ce silinţă maĭ dăĭnuitóre. Orĭ ce ar zice ómeniĭ despre efectul întăritoriŭ al alcooluluĭ, declaraţiile auctorităţilor medicale contestéză efectul acesta, şi esperinţa dovedesce, că folosirea alcooluluĭ adevĕrat că póte, să producă o iritare momentană, dară are de urmare o enervare cu atât maĭ mare. Beţivul în muncă nu e nicĭ tare, nicĭ isteţ, nicĭ conscienţios; el se apucă de lucru cu neplăcere; lucrul pe sama luĭ nu e o datorinţă, ci are numaĭ, să-ĭ câştige mijlócele spre săturarea patimiĭ luĭ celeĭ ruşinóse. El muncesce făr de interes viŭ, făr de băgare de samă, făr de pricepere şi de aceea folosesce puţin cu activitatea sa, şi dimpotrivă e un soţ de muncă netrebnic şi o pedecă în concurinţa industrieĭ omenescĭ. — Dară ceea ce are valóre cu privire la muncitoriŭ, are valóre şi cu privire la ceĭ din alte condiţiĭ sociale, carĭ se daŭ pradă patimiĭ celeĭ otrăvitóre a beţieĭ, fie eĭ puşĭ în slujbe orĭ deprindă vre o meserie orĭ industrie orĭ lucre pămîntul. Beţia e şi pe sama lor causa enervăriĭ trupescĭ şi spirituale şi de aceea ruinarea buneĭ stărĭ şi isvorul decădinţeĭ economice. Aşa e beţivul un membru de tot netrebnic al societăţiĭ omenescĭ, o povóră şi ruşine pe sama eĭ. Privesce numaĭ la pruncíĭ luĭ ceĭ slabĭ şi bolnăvicioşĭ şi vedĭ, cum pórtă eĭ întru sine colţul boliciuniĭ şi în casurile cele maĭ multe şi aplicarea spre patima părintéscă. Aşa otrăvesce beţivul generaţiĭ întregĭ, şi degenerarea se continuă, până când pogoritorimea cea enervată şi bolnăviciósă se stinge cu totul. — Dar dacă beţivul nu contribuesce cu nimica la înmulţirea orĭ cel puţin la păzirea bunurilor materiale ale omenimiĭ, cu atât maĭ puţin contribuesce el la cultivarea bunurilor spirituale şi morale. El înăduşe în sine şi în jur de sine tóte sentimentele nobile, şi pornirĭ ca ĭubirea deaprópeluĭ, ĭubirea de patrie, dreptatea şi omenia îĭ sînt străine.

„Cât de mult aŭ decĭ, să se silĕscă toţĭ ĭubitoriĭ omenimiĭ, ca să combată pe duşmanul acesta cumplit al societăţiĭ omenescĭ, şi cât de mare e meritul tuturor acelora, carĭ ĭeaŭ parte în lupta acésta! Interesul, care obligă la lupta acésta e un interes omenesc general şi nu numaĭ un interes religios.

„De aceea vĕ învit din noŭ, să continuaţĭ în diecesa nóstră sfînta operă a cumpĕtăriĭ. Păstoriĭ voştri ceĭ sufletescĭ vĕ aşteptă cu dor, ca să înşire şi să conducă rîndurile celor ce se luptă împotriva beţieĭ, împotriva duşmanuluĭ acestuia nespus de stricăcios al omenimiĭ. Întraţĭ cu toţiĭ în înfrăţirea de cumpĕtare, de orĭ ce condiţie, vrîstă orĭ sex aţĭ fi; pilda celor de condiţie maĭ înaltă va onora însoţirea acésta sfîntă şi va îndemna şi pe ceĭ alalţĭ, să între. Nu ziceţĭ: Eŭ nu sînt beutoriŭ, eŭ n'am lipsă, să jurnesc cumpĕtare. Înfrăţirea de cumpĕtare e pe sama tuturor şi nu singur numaĭ pe a beutorilor. Îndemnarea împrumutată va ridica pe pĕcătos şi-l va fi sprigin şi razim în împlinirea propusurilor luĭ. Toţĭ să între decĭ într'însa, bărbaţĭ femeĭ şi pruncĭ. A fi membrul eĭ e o onóre şi se rĕsplătesce din partea bisericiĭ cu darurile eĭ. — Putem óre, să serbăm maĭ bine timpul cel sfînt, care ni-l deschide biserica acum la puntea vécurilor, de cât dacă vom începe cu rîvnă nóuă lupta spirituluĭ împotriva trupuluĭ? Puté-vom óre, să ne pregătim în vre un chip maĭ bine pentru problemele cele marĭ, carĭ vécul cel noŭ le va pune omenimiĭ, de cât dacă vom cerca, să păzim şi să desvoltăm în societatea omenéscă forţele trupescĭ şi morale? E o operă de scăpare pentru omenime opera aceea, la care ţintesce înfrăţirea de cumpĕtare; ea va, să alunge spiritul cel rĕŭ al beţieĭ, care provócă atâta nefericire în familiĭ şi strivesce de atâtea orĭ fericirea familiilor, care nimicesce forţele cele maĭ nobile ale ómenilor şi le subtrage din serviţul buneĭ stărĭ a omenimiĭ şi umple pămîntul de vaiete, de miserie şi de lipsă. Opera acésta e o cestiune de onóre şi pe sama bisericiĭ. Nu avem, să permitem, ca necredincioşiĭ măcar şi numaĭ cu o aparinţă de dreptate să pótă zice, că sfînta nóstră religie e neputinciósă şi incapabilă de a lucra înălţarea morală a ómenilor. Da, ĭubiţĭ diecesanĭ, avem, să le dovedim, că încă şi acuma lucră în biserică tot acela, care a venit în lume, „să mântuéscă pe cel perdut“ (Mt. 18, 11).

Bibliografie.

A apărut:

„Nóua Revistă Română“ pentru politică, literatură, sciinţă şi artă. Nr. 5. cu următoriul sumar: Un conservator. Triumful politiceĭ junimiste. — I. Teodorescu. Crisa economică. — C. Erbiceanu, Biserica ortodoxă şi constituţia eĭ. — Ovid Densuşanu, Din viaţa şi scrierile poetuluĭ Nicoleanu. — Sofia Nădejde. Înze..ea sufletuluĭ la Românĭ. — L. Bachelin, Esposiţia Grigorescu. — E. Staicu. Întreţinerĭ agricole. — G. C. Ĭoan, Ghioceĭ (nuvele). — Ĭoan Clinciŭ. Consideraţiunĭ istorice asupra evoluţiuneĭ popórelor şi aplicaţiunea lor la naţiunea nóstră. — Dimitrie Teleor. Epigrame. — Cestiunea calendaruluĭ în Senat. — Ĭubileul mitropolituluĭ Mihályi. — Din Basarabia, de Constantin de Sanţevicĭ. — Mitropolia ortodoxă din Sibiŭ şi şcolile sale. — Exposiţia învĕţămîntuluĭ public şi privat în Anglia, de Marin Dumitrescu. — Cronica de Eisenstadt şi revoluţia luĭ Horia. — Conferinţele dluĭ Pompiliŭ Eliade. — Serbarea societăţiĭ de lectură „I. C. Massim“ din Brăila. — De la Ateneul din Turnu-Severin. — Ateneul din Bacăŭ. — Între cer şi pămînt (poesie) de Ĭoan Petrovicĭ. — Din copilărie de Dn Midi. — În lumea mea (poesie) de Ĭoan Petrovicĭ. — În gheţurĭ (fantasie) de Spiru S. Hasnaş. — La lună (poesie) de Ĭoan Petrovicĭ. — Doctorul de plasă de Emanoil Părăieanu. — Ultim cuvînt.

A apărut şi se află de vîndare la **Tipografia seminarială din Blaş:**

Istoria legiĭ nóuĕ de Dr V. Szmigelski, tomul I. Tinereţele luĭ Isus. Isus ca profet, 399 pag. preţul 4 cor. tomul II. Isus ca preot, 320 pag preţul 3 cor. 40 fil. Şi în tomul al doilea apărut acum întâlnim acelaşĭ stil plin de frumseţă aceeaşĭ limbă românéscă curată, aceeaşĭ admiraţiune şi încântare pentru faptele mărețe sĕvîrşite de Omul-Dumnezeŭ în ultima sĕptĕmână petrecută pe pămînt. Şi venitul ce va realisa din cartea acésta autorul îl destinéză fonduluĭ provincial de salarisare la care dînsul a pus basă.

Recomandăm istoria acésta cu tot deadinsul ca pe o scriere necesară şi fórte folositóre fie căruĭ adevĕrat creştin.

Dr Victor Szmigelski: **Ermeneutica biblică**, compusă după Ubaldo Ubaldi. Blaş 1899. pag. 180, preţul 2 cor. Ca şi de la cele alalte publicaţiĭ ale sale dl autor destinéză şi venitul acesteĭ publicaţiĭ pentru formarea unuĭ fond provinţial de salarisare a preoţilor şi învĕţătorilor. Manualul e destinat pentru facultăţile de teologie, dar póte fi de folos şi celor carĭ se ocupă cu studiul sf. Scripturĭ.

Jertfa creştinilor. *Comentar al liturgiilor bisericiĭ grecescĭ* compus de *Dr Victor Szmigelski.* Tomul I. Întroducere dogmatică. Cu aprobarea Preaveneratuluĭ Ordinariat mitropolitan de Alba Ĭulia şi Făgăraş. Blaş 1897. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. Pag. 230 în 8°. Preţul 2 cor. 10 fil. saŭ 2 leĭ 20 banĭ. Editura auctoruluĭ.

„Ben Hur“, de Lew. Wallace. tom. I. 539 pag., tom. II. 508 pag., preţul broşurat 1 fl. 45 cr. Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898.

Manual de Psichologie şi Logică pentru clasa VIII a şcolilor medie edat de *Dr Vasile Hossu.* Blaş. Tipografia seminariuluĭ archidiecesan. 1898. Preţul 2 cor. 40 fil.

Sfînta şi Dumnezeéscă

EVANGELIE

a Domnuluĭ şi Dumnezeuluĭ nostru

Isus Christos

revĕdută după originalul grecesc şi acum întâia dată tipărită cu litere străbune în zilele preaînălţatuluĭ Împĕrat al Austrieĭ şi Rege Apostolic al Ungarieĭ Francisc Ĭosif I. cu binecuvîntarea Preasfinţituluĭ nostru Archiepiscop şi Mitropolit de Alba Ĭulia şi Făgăraş Dr Victor Mihályi de Apşa.

Blaş 1900.

De la sfînta Unire 200.

În ce privesce **preţul Evangelieĭ** Veneratul Cler îl cunósce din circulariul din 12 Iuliu 1899. Dar fiind că sînt mulţĭ din diecesele sufragane, carĭ ar dori să-şĭ procure ediţia acésta a Evangelieĭ şi nu sciŭ preţul eĭ, spunem, că un esemplariŭ costă: crudo **8 fl. 50 cr.,** broşurat **8 fl. 65 cr.,** ér legat în pele roşie, cu cadru aurit pe table, cu ceĭ patru Evangelişti, cu cruce şi cu copcie **12 fl. 50 cr.** Legătura maĭ elegantă se computá după calitatea peleĭ şi a decoraţiunilor, carĭ se vor dori.

Posta Redacţiuniĭ. O. D. *I. B.* în *V.* Abonamentul restéză pe 1893—1899. În privinţa celor 8.18, ne rugăm de achitarea cât maĭ grabnică. — O. D. *S. Cr. Micuş.* Am primit cu mulţumită 18 coróne. Cu acésta e plătit abonamentul până la finea an. curente (1900). — Dluĭ *Eman. Papp,* Vaşad. Regretăm fórte, că nu Ţi putem face nicĭ un favor, de vreme ce şi preţurile sînt socotite aşa de ĭeftin, cât numaĭ s'a putut. Dar până în Septembre maĭ este timp, trimiteţĭ câte 20 cor. pe lună şi aveţĭ biletul plătit. — On. *I. B.* în *B.* La scrisórea Dtale rĕspundem de astă dată numaĭ atâta: dacă restanţa de abonament în suma de 24 miĭ cor ni-s'ar plăti în anul acesta măcar pe jumĕtate, alăturăm la fie care numĕr un supliment omiletic. Până atuncĭ facem cum putem şi cum gândim, că e maĭ potrivit pentru o fóe politică-bisericéscă.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:

Aurel C. Domşa.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.